

Gennem det i forfatningen foreskrevne nævn for afrikanske anliggender (African Affairs Board), som var et fast udvalg under føderationens parlament, søgte Storbritannien at tilgodese afrikanernes interesser. Nævnet havde myndighed til at gøre enhver lov, som måtte antages at virke diskriminerende over for den afrikanske befolkning, afhængig af generalguvernørens samtykke.

Der fandt i årene efter 1953 en udvikling sted, som i betydelig grad bragte føderationen nærmere den i føderationsforfatningen udtrykte målsætning: At føderationen gradvis kunne udvikle sig henimod at opnå fuldt medlemskab af det britiske statssamfund. Således blev føderationens beføjelser i udenrigsanliggender udvidet kort efter føderationens oprettelse i 1953 og igen i 1957, særlig med hensyn til adgangen til at indgå visse internationale aftaler, til at udveksle diplomatiske agenter samt at opnå medlemskab af visse internationale organisationer, bl.a. WHO og FAO

I økonomisk henseende var føderationen en succes. Dette formåede imidlertid ikke at forbedre forholdet mellem det europæiske mindretal (300.000) og de afrikanske befolkninger (8 mill.). Medens der fra det europæiske mindretals side ofte blev fremsat krav om, at føderationen skulle opnå en mere uafhængig stilling over for Storbritannien, var der fra afrikansk side en gennem årene stigende modstand mod selve føderationen. Modstanden blev efterhånden organiseret af de afrikanske nationalistiske partier: Malawi Congress Party under ledelse af dr. Hastings Banda i Nyasaland, United Independence Party under ledelse af Kenneth Kaunda i Nordrhodesia og National Democratic Party — senere Zimbabwe African People's Union — under ledelse af Joshua Nkomo i Sydrhodesia.

Under indtryk af den stigende modstand mod føderationen fra afrikansk side foregik der et forfatningsmæssigt reformarbejde. Således fik føderationen i 1958 en ny valglov, som indebar en udvidelse af valgretten. Forhandlinger om yderligere ændringer fandt senere sted på grundlag af den rapport, den såkaldte Moncktonkommission fremlagde i 1960.

I juli 1961 fik Nyasaland en ny forfat-

ning, og det efterfølgende valg gav Malawi Congress Party en overvældende sejr. Partiets leder, Dr. Hastings Banda, anså resultatet for et mandat til at bryde ud af føderationen. I december 1962 gik den britiske regering — trods kraftig modstand fra føderationens regering under ledelse af premierminister Sir Roy Welensky ind på at tillade Nyasaland at udtræde af føderationen. I slutningen af 1962 var der dannet en afrikansk domineret regering i Nordrhodesia, som nu også satte ind på at få området ud af føderationen. Udviklingen i retning af en opløsning af føderationen blev forstærket, da den britiske regering i foråret 1963 efter forhandlinger med repræsentanter for Nord- og Sydrhodesia og for føderationens regering gik ind på at give hvert område ret til at udtræde af føderationen og herved tilstod Nordrhodesia den samme ret, som tidligere var indrømmet Nyasaland. Sir Roy Welensky kritiserede skarpt, at den britiske regering straks havde givet efter for Nordrhodesias krav. Efter en række forhandlinger med de implicerede regeringer kunne den britiske regering i juni 1963 meddele underhuset, at forhandlinger om en opløsning af føderationen ville blive indledt i Victoria Falls den 28. juni 1963, og at alle de implicerede regeringer ville deltage. Trods måneders vanskelige forhandlinger var det således lykkedes Storbritannien at hindre et brud mellem parterne og opnå alles definitive tilsagn om at deltage i konferencen.

Ved afslutningen af Victoria Falls-konferencen blev der fra alle delegeredes side givet udtryk for den gode ånd, hvorunder forhandlingerne var forløbet. Dette må ses på baggrund af den omhyggelige forberedelse, som på ekspertplan var gået forud for konferencens afholdelse, samt at nogle af de mest omstridte problemer var blevet udskudt til senere forhandlinger. I det efter konferencens afslutning udsendte communiqué hedder det, at man på konferencen enedes om at sigte mod den 31. december 1963 som dato for føderationens opløsning under forudsætning af, at det inden da var lykkedes at nå til enighed om en fordeling af føderationens gæld m.v. Dette spørgsmål og spørgsmål af mere teknisk karakter blev henskudt til særlige udvalg.

Efter at der var truffet principbeslutning